

Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa

(Trọn bộ 24 tập)

Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang

Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm

Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu

Sài Gòn 1998

--- o0o ---

Tập 18

QUYÊN THỨ 436

HỘI THỨ HAI

Phẩm

THANH TỊNH

Thứ 40

Bấy giờ, Xá-lợi-tử thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu?

Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy.

Xá-lợi-tử nói: Những gì rất ráo tịnh nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Sắc rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu; thọ tướng hành thức rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu. Nhãn xứ cho đến ý xứ rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu. Sắc xứ

cho đến pháp xứ rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu. Nhân giới cho đến ý giới rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu. Sắc giới cho đến pháp giới rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu. Nhân thức giới cho đến ý thức giới rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu.

Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu. Nội không cho đến vô tánh tự tánh không rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu. Bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu.

Như vậy cho đến Như Lai mười lục, cho đến mười tám pháp Phật bất cộng rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu. Tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu.

Các Bồ-tát Ma-ha-tát rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu.

Chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu. Tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu. Nhất

thiết trí rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu; đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là thẳm sâu.

Khi ấy, Xá-lợi-tử thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Pháp này thanh tịnh rất là rõ ràng?

Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy.

Xá-lợi-tử nói: Những gì rất ráo tịnh nên nói pháp này thanh tịnh rất là rõ ràng?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Bát-nhã Ba-la-mật-đa rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là rõ ràng. Cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là rõ ràng. Như vậy cho đến nhất thiết trí rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là rõ ràng; đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh rất là rõ ràng.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Pháp này thanh tịnh chẳng chuyển chẳng nổi?

Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy.

Xá-lợi-tử nói: Những gì rất ráo tịnh nên nói pháp này thanh tịnh chẳng chuyển chẳng nổi?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Sắc chẳng chuyển chẳng nổi rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh chẳng chuyển chẳng nổi; thọ tướng hành thức chẳng chuyển chẳng nổi rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh chẳng chuyển chẳng nổi. Như vậy cho đến nhất thiết trí chẳng chuyển chẳng nổi rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh chẳng chuyển chẳng nổi; đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí chẳng chuyển chẳng nổi rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh chẳng chuyển chẳng nổi.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Pháp này thanh tịnh vốn không tạp nhiễm?

Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy.

Xá-lợi-tử nói: Những gì rất ráo tịnh nên nói pháp này thanh tịnh vốn không tạp nhiễm?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Sắc rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh vốn không tạp nhiễm; thọ tướng hành thức rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh vốn không tạp nhiễm. Như vậy cho đến nhất thiết trí rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh vốn không tạp nhiễm; đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí rất ráo tịnh nên nói pháp này thanh tịnh vốn không tạp nhiễm.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Pháp này thanh tịnh bản tánh sáng sạch?

Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy.

Xá-lợi-tử nói: Những gì rất ráo tịnh nên nói pháp này thanh tịnh bản tánh sáng sạch?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Sắc rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh bản tánh sáng sạch; thọ tướng hành thức rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh bản tánh sáng sạch. Như vậy cho đến nhất thiết trí rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh bản tánh sáng sạch; đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí rất ráo tịnh nên nói pháp này thanh tịnh bản tánh sáng sạch.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Pháp này thanh tịnh không đặc không hiện quán?

Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy.

Xá-lợi-tử nói: Những gì rất ráo tịnh nên nói pháp này thanh tịnh không đặc không hiện quán?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Sắc bản tánh không rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh không đặc không hiện quán; thọ tướng hành thức bản tánh không rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh không đặc không hiện quán. Như vậy cho đến nhất thiết trí bản tánh không rất ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh không đặc không hiện quán; đạo tướng trí,

nhất thiết tướng trí bản tánh không rốt ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh không đăc không hiện quán.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Pháp này thanh tịnh không sanh không xuất hiện?

Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy.

Xá-lợi-tử nói: Những gì rốt ráo tịnh nên nói pháp này thanh tịnh không sanh không xuất hiện?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Sắc không sanh không hiển rốt ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh không sanh không xuất hiện; thọ tướng hành thức không sanh không hiển rốt ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh không sanh không xuất hiện. Như vậy cho đến nhất thiết trí không sanh không hiển rốt ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh không sanh không xuất hiện; đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí không sanh không hiển rốt ráo tịnh, nên nói pháp này thanh tịnh không sanh không xuất hiện.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Pháp này thanh tịnh chẳng sanh cõi Dục, chẳng sanh cõi Sắc, chẳng sanh cõi Vô sắc?

Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy.

Xá-lợi-tử nói: Vì sao pháp này thanh tịnh chẳng sanh cõi Dục, chẳng sanh cõi Sắc, chẳng sanh cõi Vô sắc?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Ba cõi tự tánh bất khả đắc, nên nói pháp này thanh tịnh chẳng sanh cõi Dục, chẳng sanh cõi Sắc, chẳng sanh cõi Vô sắc.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Pháp này thanh tịnh bản tánh vô tri?

Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy.

Xá-lợi-tử nói: Vì sao pháp này thanh tịnh bản tánh vô tri?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Vì tất cả pháp bản tánh lựt chậm nên pháp này thanh tịnh bản tánh vô tri.

Xá-lợi-tử nói: Những gì bản tánh vô tri nên nói pháp này thanh tịnh bản tánh vô tri?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Sắc bản tánh vô tri, vì tự tướng không, nên nói pháp này thanh tịnh bản tánh vô tri. Thọ tướng hành thức bản tánh vô tri, vì tự tướng không, nên nói pháp này thanh tịnh bản tánh vô tri. Như vậy cho đến nhất thiết trí bản tánh vô tri, vì tự tướng không, nên nói pháp này thanh tịnh bản tánh vô tri. Đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí bản tánh vô tri, vì tự tướng không, nên nói pháp này thanh tịnh bản tánh vô tri.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Tất cả pháp bản tánh thanh tịnh nên pháp này thanh tịnh?

Phật nói: Như vậy, tất cả pháp rốt ráo tịnh vậy. Xá-lợi-tử nói: Vì sao tất cả pháp bản tánh thanh tịnh nên nói pháp này thanh tịnh? Phật nói: Xá-lợi-tử! Vì tất cả pháp bất khả đắc bản tánh thanh tịnh nên nói pháp này thanh tịnh.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế đối Nhất thiết tướng trí không ích không tổn? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Xá-lợi-tử nói: Vì sao Bát-nhã Ba-la-mật-đa đối nhất thiết tướng trí không ích không tổn? Phật nói: Xá-lợi-tử! Vì pháp tánh thường trụ, nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế đối Nhất thiết tướng trí không ích không tổn.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế bản tánh thanh tịnh, đối tất cả pháp không sở chấp thọ? Phật nói: Như vậy, vì tất cả pháp rốt ráo tịnh vậy. Xá-lợi-tử nói: Vì sao Bát-nhã Ba-la-mật-đa bản tánh thanh tịnh, đối tất cả pháp không sở chấp thọ? Phật nói: Xá-lợi-tử! Pháp giới yên lặng không lay động nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế bản tánh thanh tịnh, đối tất cả pháp không sở chấp thọ.

Bấy giờ, cụ thợ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Ngã thanh tịnh nên sắc thọ tưởng hành thức thanh tịnh? Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã thanh tịnh nên sắc thọ tưởng hành thức thanh tịnh là rất ráo tịnh? Thiện Hiện! Ngã vô sở hữu nên sắc thọ tưởng hành thức cũng vô sở hữu là rất ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã thanh tịnh nên nhãn xứ cho đến ý xứ thanh tịnh? Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã thanh tịnh nên nhãn xứ cho đến ý xứ thanh tịnh là rất ráo tịnh? Thiện Hiện! Ngã vô sở hữu nên nhãn xứ cho đến ý xứ cũng vô sở hữu là rất ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã thanh tịnh nên sắc xứ cho đến pháp xứ thanh tịnh? Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã thanh tịnh nên sắc xứ cho đến pháp xứ thanh tịnh là rất ráo tịnh? Thiện Hiện! Ngã vô sở hữu nên sắc xứ cho đến pháp xứ cũng vô sở hữu là rất ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã thanh tịnh nên nhãn giới cho đến ý giới thanh tịnh? Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã thanh tịnh nên nhãn giới cho đến ý giới thanh tịnh là rất ráo tịnh? Thiện Hiện! Ngã vô sở hữu nên nhãn giới cho đến ý giới cũng vô sở hữu là rất ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã thanh tịnh nên sắc giới cho đến pháp giới thanh tịnh? Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã thanh tịnh nên sắc giới cho đến pháp giới thanh tịnh là rất ráo tịnh? Thiện Hiện! Ngã vô sở hữu nên sắc giới cho đến pháp giới cũng vô sở hữu là rất ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã thanh tịnh nên nhãn thức giới cho đến ý thức giới thanh tịnh? Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã thanh tịnh nên nhãn thức giới cho đến ý thức giới thanh tịnh là rất ráo tịnh? Thiện Hiện! Ngã vô sở hữu nên nhãn thức giới cho đến ý thức giới cũng vô sở hữu là rất ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã thanh tịnh nên Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa thanh tịnh? Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã thanh tịnh nên Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa thanh tịnh là rất ráo tịnh? Thiện Hiện! Ngã vô sở hữu nên Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng vô sở hữu là rất ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã thanh tịnh nên nội không cho đến vô tánh tự tánh không thanh tịnh? Phật nói: Như vậy, rất ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã thanh tịnh nên nội không cho

**đến vô tánh tự tánh không thanh tịnh là rất ráo
tịnh? Thiện Hiện! Ngã vô sở hữu nên nội không cho
đến vô tánh tự tánh không cũng vô sở hữu là rất ráo
tịnh.**

**Bạch Thế Tôn! Ngã thanh tịnh nên bốn niệm
trụ cho đến tám thánh đạo chi thanh tịnh? Phật nói:
Nhu vậy, rất ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên
nào mà nói ngã thanh tịnh nên bốn niệm trụ cho đến
tám thánh đạo chi thanh tịnh là rất ráo tịnh? Thiện
Hiện! Ngã vô sở hữu nên bốn niệm trụ cho đến tám
thánh đạo chi cũng vô sở hữu là rất ráo tịnh.**

**Bạch Thế Tôn! Ngã thanh tịnh nên Như Lai
mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng
thanh tịnh? Phật nói: Nhu vậy, rất ráo tịnh vậy.
Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã thanh tịnh
nên Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật
bất cộng thanh tịnh là rất ráo tịnh? Thiện Hiện!
Ngã vô sở hữu nên Như Lai mười lực cho đến mười
tám pháp Phật bất cộng cũng vô sở hữu là rất ráo
tịnh.**

**Bạch Thế Tôn! Ngã thanh tịnh nên quả Dự lưu,
Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề, Vô
thượng Chánh đẳng Bồ-đề thanh tịnh? Phật nói:
Nhu vậy, rất ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên
nào mà nói ngã thanh tịnh nên quả Dự lưu, Nhất lai,
Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề, Vô thượng**

Chánh đẳng Bồ-đề thanh tịnh là rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Ngã tự tướng không, nên quả Dự lưu, Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề, Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng tự tướng không, là rốt ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã thanh tịnh nên nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí thanh tịnh? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã thanh tịnh nên nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí thanh tịnh là rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Ngã vô tướng vô đắc, vô niệm vô tri nên nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng vô tướng vô đắc, vô niệm vô tri là rốt ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Hai thanh tịnh nên vô đắc vô hiện quán? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói hai thanh tịnh nên vô đắc vô hiện quán là rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Khởi ra điên đảo, vì nhiễm tịnh không có vậy, nên vô đắc vô hiện quán.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Ngã vô biên nên sắc thọ tướng hành thức cũng vô biên? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã vô biên nên sắc thọ tướng hành thức cũng vô biên là rốt ráo

tịnh? Thiện Hiện! Vì rốt ráo không, vô tế không nên là rốt ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã vô biên nên nhãn xứ cho đến ý xứ cũng vô biên? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã vô biên nên nhãn xứ cho đến ý xứ cũng vô biên là rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Vì rốt ráo không, vô tế không nên là rốt ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã vô biên nên sắc xứ cho đến pháp xứ cũng vô biên? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã vô biên nên sắc xứ cho đến pháp xứ cũng vô biên là rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Vì rốt ráo không, vô tế không nên là rốt ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã vô biên nên nhãn giới cho đến ý giới cũng vô biên? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã vô biên nên nhãn giới cho đến ý giới cũng vô biên là rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Vì rốt ráo không, vô tế không nên là rốt ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã vô biên nên sắc giới cho đến pháp giới cũng vô biên? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã vô biên nên sắc giới cho đến pháp giới cũng vô biên là

rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Vì rốt ráo không, vô tế không là rốt ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã vô biên nên nhãn thức giới cho đến ý thức giới cũng vô biên? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã vô biên nên nhãn thức giới cho đến ý thức giới cũng vô biên là rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Vì rốt ráo không, vô tế không nên là rốt ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã vô biên nên Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng vô biên? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã vô biên nên Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng vô biên là rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Vì rốt ráo không, vô tế không nên là rốt ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã vô biên nên bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi cũng vô biên? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã vô biên nên bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi cũng vô biên là rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Vì rốt ráo không, vô tế không nên là rốt ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã vô biên nên Như Lai mười lục cho đến mười tám pháp Phật bất cộng cũng vô biên? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế

Tôn! Duyên nào mà nói ngã vô biên nên Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng cũng vô biên là rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Vì rốt ráo không, vô tế không nên là rốt ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã vô biên nên quả Dự lưu, Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề, Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng vô biên? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã vô biên nên quả Dự lưu, Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề, Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng vô biên là rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Vì rốt ráo không, vô tế không nên là rốt ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Ngã vô biên nên nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng vô biên? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói ngã vô biên nên nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng vô biên là rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Vì rốt ráo không, vô tế không nên là rốt ráo tịnh.

Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng giác như thế đây là Bát-nhã Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy, rốt ráo tịnh vậy. Bạch Thế Tôn! Duyên nào mà nói nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng giác như thế đây là Bát-nhã Ba-la-mật-đa tức rốt ráo tịnh? Thiện Hiện! Nhờ đây năng thành đạo tướng trí vậy.

Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khởi nghĩ như vậy:

Sắc chẳng biết sắc, thọ chẳng biết thọ, tưởng chẳng biết tưởng, hành chẳng biết hành, thức chẳng biết thức. Nhãn xứ chẳng biết nhãn xứ, cho đến ý xứ chẳng biết ý xứ. Sắc xứ chẳng biết sắc xứ, cho đến pháp xứ chẳng biết pháp xứ. Nhãn giới chẳng biết nhãn giới, cho đến ý giới chẳng biết ý giới. Sắc giới chẳng biết sắc giới, cho đến pháp giới chẳng biết pháp giới. Nhãn thức giới chẳng biết nhãn thức giới, cho đến ý thức giới chẳng biết ý thức giới.

Pháp quá khứ chẳng biết pháp quá khứ. Pháp vị lai chẳng biết pháp vị lai. Pháp hiện tại chẳng biết pháp hiện tại.

Bồ thí Ba-la-mật-đa chẳng biết Bồ thí Ba-la-mật-đa, cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng biết Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nội không chẳng biết nội không, cho đến vô tánh tự tánh không chẳng biết vô tánh tự tánh không.

Bốn niệm trụ chẳng biết bốn niệm trụ, cho đến tám thánh đạo chi chẳng biết tám thánh đạo chi. Như Lai mười lực chẳng biết Như Lai mười lực, cho đến mười tám pháp Phật bất cộng chẳng biết mười tám pháp Phật bất cộng.

Nhất thiết trí chẳng biết nhất thiết trí, đạo tướng trí chẳng biết đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí chẳng biết nhất thiết tướng trí. Bồ-tát Ma-ha-tát này đã đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề trụ nhóm chánh định?

Phật nói: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói.

Bấy giờ, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa có phương tiện khéo léo, ấy là đối các pháp hai tướng chuyển chẳng?

Thiện Hiện đáp rằng: Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa có phương tiện khéo léo, ấy chẳng khởi nghĩ này: Ta năng hành thí, hành thí như vậy. Ta năng trì giới, trì giới như vậy. Ta năng tu nhẫn, tu nhẫn như vậy. Ta năng tinh tiến, tinh tiến như vậy. Ta năng vào định, vào định như vậy. Ta năng tập huệ, tập huệ như vậy.

Ta năng trồng phước, trồng phước như vậy. Ta năng vào Bồ-tát Chánh tánh ly sanh, vào Bồ-tát Chánh tánh ly sanh như vậy. Ta năng nghiêm tịnh cõi Phật, nghiêm tịnh cõi Phật như vậy. Ta năng thành thực hữu tình, thành thực hữu tình như vậy.

Ta năng sẽ được nhất thiết tướng trí, sẽ được nhất thiết tướng trí như vậy.

Xá-lợi-tử! Bồ-tát Ma-ha-tát này tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, vì có phương tiện khéo léo nên không tất cả phân biệt như vậy thấy. Bởi thông đạt nội không, ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán vô tán không, bốn tánh không, nhất thiết pháp không, tự cộng tướng không vậy.

Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa có phương tiện khéo léo, nên không sờ chấp trước.

Bấy giờ, Thiên Đế Thích hỏi Thiện Hiện rằng: Bạch Đại đức! Làm sao biết được các thiện nam tử, thiện nữ nhân trụ Bồ-tát thừa, khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa khởi ra chấp trước?

Thiện Hiện đáp rằng: Kiền Thi Ca! Các thiện nam tử thiện nữ nhân trụ Bồ-tát thừa, khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa không phương tiện khéo léo nên khởi tướng tự tâm. Khởi tướng bố thí, khởi tướng Bố thí Ba-la-mật-đa. Khởi tướng tịnh giới, khởi tướng Tịnh giới Ba-la-mật-đa. Khởi tướng an nhẫn, khởi tướng An nhẫn Ba-la-mật-đa. Khởi tướng tinh tiến, khởi tướng Tinh tiến Ba-la-mật-đa.

Khởi tướng tinh lục, khởi tướng Tinh lục Ba-la-mật-đa. Khởi tướng bát-nhã, khởi tướng Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Khởi tướng nội không, khởi tướng ngoại không cho đến vô tánh tự tánh không. Khởi tướng bốn niệm trụ, khởi tướng bốn chánh đoạn cho đến tám thánh đạo chi. Khởi tướng Như Lai mười lục, khởi tướng bốn vô sở úy cho đến mười tám pháp Phật bất cộng. Khởi tướng nhất thiết trí; khởi tướng đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí.

Khởi tướng chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Khởi tướng các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác. Khởi tướng ở chỗ Phật trồng căn lành. Khởi tướng đem căn lành đã trồng như thế nhóm họp căn lành, cùng các hữu tình bình đẳng chung có, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng giác.

Kiều Thi Ca! Do đây biết được các thiện nam tử, thiện nữ nhân trụ Bồ-tát thừa, khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa khởi ra chấp trước.

Kiều Thi Ca! Các thiện nam tử thiện nữ nhân này, bởi bị chấp trước đây ràng buộc nên chẳng năng tu hành vô trước Bát-nhã Ba-la-mật-đa, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Vì có sao? Kiều Thi Ca! Chẳng phải bản tánh sắc khá năng hồi hướng, chẳng phải bản tánh thọ

tướng hành thức khá năng hồi hướng. Cho đến chẳng phải bản tánh nhất thiết trí khá năng hồi hướng; chẳng phải bản tánh đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí khá năng hồi hướng.

Lại nữa, Kiều Thi Ca! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chỉ hiện khuyến dẫn, khen gắng vui mừng kẻ hữu tình khác, nên quán thật tánh các pháp bình đẳng, tùy đấy tác ý chỉ hiện khuyến dẫn, khen gắng vui mừng các hữu tình khác, là khởi lời này:

Các người thiện nam tử thiện nữ nhân, khi tu hành Bồ thí Ba-la-mật-đa chẳng nên phân biệt ta năng hành thí. Khi tu hành Tịnh giới Ba-la-mật-đa chẳng nên phân biệt ta năng trì giới. Khi tu hành An nhẫn Ba-la-mật-đa chẳng nên phân biệt ta năng tu nhẫn. Khi tu hành Tinh tiến Ba-la-mật-đa chẳng nên phân biệt ta năng tinh tiến. Khi tu hành Tĩnh lự Ba-la-mật-đa chẳng nên phân biệt ta năng vào định. Khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng nên phân biệt ta năng tập huệ.

Khi hành nội không chẳng nên phân biệt ta trụ nội không. Khi hành ngoại không cho đến vô tánh tự tánh không chẳng nên phân biệt ta năng trụ ngoại không cho đến vô tánh tự tánh không.

Khi tu bốn niệm trụ chẳng nên phân biệt ta năng tu bốn niệm trụ. Khi tu bốn chánh đoạn cho đến tám thánh đạo chi, chẳng nên phân biệt ta năng tu bốn chánh đoạn cho đến tám thánh đạo chi.

Khi tu Như Lai mười lục chẳng nên phân biệt ta năng tu Như Lai mười lục. Khi tu bốn vô sở úy cho đến mười tám pháp Phật bất cộng, chẳng nên phân biệt ta năng tu bốn vô sở úy cho đến mười tám pháp Phật bất cộng.

Khi tu nhất thiết trí chẳng nên phân biệt ta năng tu nhất thiết trí. Khi tu đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí chẳng nên phân biệt ta năng tu đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Khi tu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chẳng nên phân biệt ta năng tu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Kiều Thi Ca! Các Bồ-tát Ma-ha-tát muốn đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chỉ hiện khuyến dẫn, khen gắng vui mừng kẻ hữu tình khác, nên chỉ hiện khuyến dẫn khen gắng vui mừng các hữu tình khác như thế. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề kia, năng chỉ hiện khuyến dẫn, khen gắng vui mừng kẻ hữu tình khác như thế, đối mình không tổn cũng chẳng tổn người, như đã được các Đức Như Lai bằng lòng hứa cho chỉ hiện khuyến dẫn, khen gắng vui mừng các hữu tình vậy.

Kiều Thi Ca! Các thiện nam tử thiện nữ nhân trụ Bồ-tát thừa, nếu năng chỉ hiện khuyến dẫn, khen gắng vui mừng các hữu tình tới Bồ-tát thừa ấy, bèn năng xa lìa tất cả chấp trước.

Bấy giờ, Thế Tôn khen Thiện Hiện rằng: Hay thay hay thay! Người nay khéo hay vì các Bồ-tát nói tướng chấp trước, khiến các thiện nam tử thiện nữ nhân tới Đại thừa lìa tướng chấp trước, tu các hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát.

Thiện Hiện! Lại còn có các chấp trước nhỏ nhiệm này nữa sẽ vì người nói, người nên lắng nghe rất khéo suy nghĩ.

Thiện Hiện thưa rằng: Cúi xin nói cho, chúng tôi muốn nghe.

Phật nói: Thiện Hiện! Các thiện nam tử thiện nữ nhân trụ Bồ-tát thừa, muốn tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, hoặc đối Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác nhớ nghĩ lấy tướng đều là chấp trước. Hoặc đối công đức vô trước của tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác quá khứ, vị lai, hiện tại, từ sơ phát tâm cho đến pháp trụ có bao căn lành nhớ nghĩ lấy tướng. Đã nhớ nghĩ rồi thâm tâm tùy hỷ. Đã tùy hỷ rồi, cùng các hữu tình bình đẳng chung có, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Nhớ nghĩ lấy tướng tất cả như thế đều gọi chấp trước.

Hoặc đối tất cả đệ tử Như Lai và hữu tình khác đã tu thiện pháp nhớ nghĩ lấy tướng, thâm tâm tùy hỷ. Đã tùy hỷ rồi cùng các hữu tình bình đẳng chung có, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Tất cả như thế cũng gọi chấp trước.

Vì có sao? Thiện Hiện! Đối các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác và các đệ tử hoặc hữu tình khác công đức căn lành, chẳng nên lấy tướng nhớ nghĩ phân biệt, vì các lấy tướng ấy đều hư vọng vậy.

Khi ấy, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như vậy rất là thâm sâu.

Phật nói: Như thế, vì tất cả pháp bản tánh là vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như vậy đều nên kính lễ. Phật nói: Như thế, vì công đức nhiều vậy. Nhưng Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây vô tạo vô tác, không kể năng chứng.

Bạch Thế Tôn! Tất cả pháp tánh chẳng thể chứng giác?

Phật nói: Như thế, vì tất cả pháp bản tánh duy nhất, năng chứng sở chứng bất khả đắc vậy. Thiện Hiện phải biết: Các pháp nhất tánh tức là vô tánh. Các pháp vô tánh tức là nhất tánh. Như vậy các pháp nhất tánh vô tánh là bản thật tánh. Bản thật tánh đây vô tạo vô tác.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng như thật biết các sở hữu pháp nhất tánh vô tánh vô tạo vô tác thời năng xa lìa được tất cả chấp trước.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế khó nổi giác biết.

Phật nói: Như vậy, bởi Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây không kể năng thấy, không kể năng nghe, không kể năng giác, không kể năng tri, vì lìa chứng tướng vậy.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế bất khả tư nghì.

Phật nói: Như vậy, bởi Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây chẳng thể đem tâm lấy, vì lìa tâm tướng vậy. Chẳng thể đem sắc cho đến thức lấy, vì lìa tướng kia vậy. Chẳng thể đem nhãn cho đến ý lấy, vì lìa tướng kia vậy. Chẳng thể đem sắc cho đến pháp lấy, vì lìa tướng kia vậy. Chẳng thể đem nhãn thức cho đến ý thức lấy, vì lìa tướng kia vậy.

Chẳng thể đem Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa lấy, vì lìa tướng kia vậy. Chẳng thể đem nội không cho đến vô tánh tự tánh không lấy, vì lìa tướng kia vậy. Chẳng thể đem bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi lấy, vì lìa tướng kia vậy. Chẳng thể đem Như Lai mười lực cho đến

mười tám pháp Phật bất cộng lấy, vì lìa tướng kia vậy. Chẳng thể đem nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí lấy, vì lìa tướng kia vậy. Chẳng thể đem tất cả pháp lấy, vì lìa tướng kia vậy.

Lại nữa, Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thể chẳng từ sắc sanh, cho đến chẳng từ tất cả pháp sanh.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế không bị tạo tác?

Phật nói: Như vậy, vì các tác giả bất khả đắc vậy. Thiện Hiện! Sắc bất khả đắc nên tác giả bất khả đắc, thọ tướng hành thức bất khả đắc nên tác giả bất khả đắc. Cho đến tất cả pháp bất khả đắc nên tác giả bất khả đắc.

Thiện Hiện! Do các tác giả và sắc thấy pháp bất khả đắc nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế không bị tạo tác.

HỘI THỨ HAI

Phẩm KHÔNG NÊU CỜ

Thứ 41 - 1

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng:
Bạch Thế Tôn! Làm sao Bồ-tát Ma-ha-tát nên hành
Bát-nhã Ba-la-mật-đa?

Phật nói: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát khi
hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu chẳng hành sắc là
hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng hành thọ tướng
hành thức là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Cho đến
chẳng hành nhất thiết trí là hành Bát-nhã Ba-la-
mật-đa; chẳng hành đạo tướng trí, nhất thiết tướng
trí là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Chẳng hành sắc hoặc thường hoặc vô thường là
hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng hành thọ tướng
hành thức hoặc thường hoặc vô thường là hành Bát-
nhã Ba-la-mật-đa. Như vậy cho đến chẳng hành
nhất thiết trí hoặc thường hoặc vô thường là hành
Bát-nhã Ba-la-mật-đa; chẳng hành đạo tướng trí,
nhất thiết tướng trí hoặc thường hoặc vô thường là
hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Chẳng hành sắc hoặc vui hoặc khổ là hành Bát-
nhã Ba-la-mật-đa, chẳng hành thọ tướng hành thức

hoặc vui hoặc khổ là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Như vậy cho đến chẳng hành nhất thiết trí hoặc vui hoặc khổ là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa; chẳng hành đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí hoặc vui hoặc khổ là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Chẳng hành sắc hoặc ngã hoặc vô ngã là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng hành thọ tướng hành thức hoặc ngã hoặc vô ngã là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Như vậy cho đến chẳng hành nhất thiết trí hoặc ngã hoặc vô ngã là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa; chẳng hành đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí hoặc ngã hoặc vô ngã là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Chẳng hành sắc hoặc tịnh hoặc bất tịnh là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng hành thọ tướng hành thức hoặc tịnh hoặc bất tịnh là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Như vậy cho đến chẳng hành nhất thiết trí hoặc tịnh hoặc bất tịnh là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa; chẳng hành đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí hoặc tịnh hoặc bất tịnh là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Vì có sao? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa hãy chẳng thấy sắc thọ tướng hành thức, huống thấy sắc thọ tướng hành thức hoặc thường hoặc vô thường, hoặc vui hoặc khổ, hoặc ngã hoặc vô ngã, hoặc tịnh hoặc bất tịnh.

Như vậy cho đến hãy chẳng thấy nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí; huống thấy nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí hoặc thường hoặc vô thường, hoặc vui hoặc khổ, hoặc ngã hoặc vô ngã, hoặc tịnh hoặc bất tịnh.

Lại nữa, Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng hành sắc viên mãn, chẳng hành sắc chẳng viên mãn là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Chẳng hành thọ tướng hành thức viên mãn, chẳng hành thọ tướng hành thức chẳng viên mãn là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Như vậy cho đến chẳng hành nhất thiết trí viên mãn, chẳng hành nhất thiết trí chẳng viên mãn là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Chẳng hành đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí viên mãn, chẳng hành đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí chẳng viên mãn là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Vì có sao? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa hãy chẳng thấy chẳng đắc sắc thọ tướng hành thức, huống thấy huống đắc sắc thọ tướng hành thức hoặc viên mãn hoặc chẳng viên mãn.

Như vậy cho đến hãy chẳng thấy chẳng đắc nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí; huống thấy huống đắc nhất thiết trí, đạo tướng trí,

nhất thiết tướng trí hoặc viên mãn hoặc chẳng viên mãn.

Khi ấy, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác rất lạ, khéo vì các thiện nam tử thiện nữ nhân Đại thừa, tuyên nói tướng chấp trước chẳng chấp trước.

Phật nói: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác khéo vì các thiện nam tử thiện nữ nhân Đại thừa, tuyên nói tướng chấp trước chẳng chấp trước.

Lại nữa, Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng hành sắc hoặc chấp trước hoặc chẳng chấp trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Chẳng hành thọ tướng hành thức hoặc chấp trước hoặc chẳng chấp trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Chẳng hành nhãn cho đến ý hoặc chấp trước hoặc chẳng chấp trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Chẳng hành sắc cho đến pháp hoặc chấp trước hoặc chẳng chấp trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Chẳng hành nhãn thức cho đến ý thức hoặc chấp trước hoặc chẳng chấp trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Chẳng hành Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa hoặc chấp trước hoặc chẳng chấp trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Chẳng hành nội không cho đến vô tánh tự tánh không hoặc chấp trước hoặc chẳng chấp trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Chẳng hành bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi hoặc chấp trước hoặc chẳng chấp trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Như vậy cho đến chẳng hành Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng hoặc chấp trước hoặc chẳng chấp trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Chẳng hành nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí hoặc chấp trước hoặc chẳng chấp trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Chẳng hành quả Dự lưu, Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề hoặc chấp trước hoặc chẳng chấp trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Chẳng hành tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề hoặc chấp trước hoặc chẳng chấp trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế, như thật biết rõ sắc không tướng chấp trước chẳng chấp trước. Thọ tướng hành thức cũng không tướng chấp trước chẳng chấp trước. Như vậy cho đến như thật biết rõ tất cả

hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát không tướng chấp trước chẳng chấp trước, chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng không tướng chấp trước chẳng chấp trước.

Khi ấy, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Pháp tánh thẳm sâu rất là hiếm có, hoặc nói hoặc chẳng nói đều chẳng tăng chẳng giảm.

Phật nói: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Pháp tánh thẳm sâu rất là hiếm có, hoặc nói hoặc chẳng nói đều không tăng giảm.

Thiện Hiện! Giả sử Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác trụ hết thọ lượng khen chê hư không, mà hư không kia không tăng không giảm. Pháp tánh thẳm sâu cũng lại như thế, hoặc nói chẳng nói đều không tăng giảm.

Thiện Hiện! Ví như huyễn sĩ, với khi khen chê không tăng không giảm, cũng không buồn vui. Pháp tánh thẳm sâu cũng lại như thế, hoặc nói chẳng nói như bản không khác.

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa là việc rất khó. Nghĩa là Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây nếu tu chẳng tu không tăng không giảm, không buồn không vui, không thuận

không trái, mà siêng tu học Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế, cho đến Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề thường không quay lui. Vì có sao? Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa như tu hư không đều vô sở hữu.

Bạch Thế Tôn! Như trong hư không không sắc khá rõ, không thọ tướng hành thức khá rõ. Không nhãn xứ khá rõ, không nhĩ tửy thiết thân ý xứ khá rõ. Không sắc xứ khá rõ, không thanh hương vị xúc pháp xứ khá rõ. Không nhãn giới khá rõ, không nhĩ tửy thiết thân ý giới khá rõ. Không sắc giới khá rõ, không thanh hương vị xúc pháp giới khá rõ. Không nhãn thức giới khá rõ, không nhĩ tửy thiết thân ý thức giới khá rõ.

Không Bồ thí Ba-la-mật-đa khá rõ; không Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa khá rõ. Không nội không khá rõ, không ngoại không cho đến vô tánh tự tánh không khá rõ. Không bốn niệm trụ khá rõ, không bốn chánh đoạn cho đến tám thánh đạo chi khá rõ.

Như vậy cho đến không Như Lai mười lực khá rõ, không bốn vô sở úy cho đến mười tám pháp Phật bất cộng khá rõ. Không nhất thiết trí khá rõ; không đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí khá rõ. Không quả Dự lưu khá rõ; không quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề khá rõ. Không tất cả hạnh

Bồ-tát Ma-ha-tát khá rõ. Không chur Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề khá rõ. Sở tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng lại như thế.

Nghĩa là trong pháp Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đây không sắc khá được, không thọ tướng hành thức khá được. Cho đến không tất cả hạnh Bồ-tát Ma ha-tát khá được. Không chur Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề khá được.

Trong đây dù không có các pháp khá được, mà các Bồ-tát Ma-ha-tát năng siêng tinh tiến tu học Bát-nhã Ba-la-mật-đa, cho đến Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề thường không quay lui. Vậy nên tôi nói các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa là việc rất khó.

--- o0o ---